

Dyrk din by – og spis den

Nye fællesskaber opstår i byerne, hvor folk finder sammen dyrke afgrøder og gøre byens kvarterer mere grønne

15. juni 2013

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

I Prags Have på Amager er det vigtigste, at man gør tingene sammen. Foto: Sigrid Nygaard

Af **Jesper Løvenbalk Hansen**

Måske er det en modreaktion til 00'ernes galopperende individualisme og konstant accelererende forbrugsfest. Måske er det et tegn på en ny tid, hvor de grundlæggende værdier igen er til forhandling, og folk søger mod nye fællesskaber for at finde meningen med det hele. Eller måske handler det bare om at få en grønnere hverdag.

Der er ikke noget entydigt svar fra brugerne af Prags Have, der ligger klemmt inde mellem højhuse og industri på Sadolins gamle fabriksgrund, og som i dag udgør en grøn oase midt på Amagerbro.

Haven er blot en af de mange nye fælles byhaver, hvor folk i alle aldre mødes for at dyrke grøntsager og spise sammen.

»Det er jo meget oppe i tiden med nye fællesskaber, og jeg tror, at folk søger noget andet end for blot få år siden – måske nogle andre værdier,« siger Niels Petersson, en af havens faste brugere, der er travlt optaget af at luge ud i en række højbede med jordbærplanter.

Han har været med siden starten for to år siden, og det skete nærmest ved en tilfældighed.

»Jeg kom cyklende forbi her en søndag og syntes, at stedet gav rigtig god mening. Derfra har det bare udviklet sig, og nu er jeg her hver uge,« fortæller Niels Petersson.

Det er to år siden, at Prags Have startede op med et budget på 10.000 kroner, der blev brugt til at købe træpaller, frø og jord. Undergrunden på den gamle industrigrund er så forurennet, at alt skal dyrkes i højbede.

»Foruden det praktiske med haven, er der meget motivation i at komme her hver onsdag til fælles spising. Så møder man nogle af de andre, og hver gang er der nye ansigter. Det er en bred kreds af mennesker, og det er en helt anden måde at mødes på. Så det sociale er en vigtig faktor,« siger Niels Petersson, der selv er gartner – også uden for Prags Have – men som alligevel skynder sig at gøre opmærksom på, at fællesprojektet ikke handler om at producere mest muligt.

»Vi gør os ingen store ambitioner. Stedet er jo drevet udelukkende af frivillige, og alt er derfor en smule løst. Men det er pointen. Fokus er på fællesskabet, og det har det været fra starten,« siger Niels Petersson.

Af nød, af lyst

Selv om byhaverne lige nu knopskyder i flere danske byer, er de fortsat et relativt nyt fænomen i Danmark.

I andre lande, særligt i USA og England, har de fælles byhaver længe været en integreret del af den almindelige byplanlægning. Det fortæller Trine Balskilde Stoltenborg, der er konsulent i landbrugets interesseorganisation Landbrug & Fødevarer. Hendes speciale er netop byhaver, og til daglig arbejder hun med et stort byhaveprojekt i Gjellerupplanen i Aarhus.

Hun mener, at selv om Danmark fortsat »er et uland«, hvad angår fælles byhaver, så passer konceptet godt til danskerne og den tid, vi lever i, og hun er overbevist om, at flere initiativer vil dukke op de kommende år.

»Ingen tvivl om det. Ud fra et perspektiv om velvære passer byhaver eller urban farming, som det også kaldes, godt ind i byen og til det, folk vil. Men det vil også ske ud af ren og skær nød. Presset på vores ressourcer og på miljøet øges konstant, og vi bliver fortsat flere mennesker på kloden – ikke mindst i byerne – og derfor er der til sidst ikke jord nok til alle. Så det er kommet for blive, og det er noget, der forskes rigtig meget i,« siger Trine Balskilde Stoltenborg.

Mere end halvdelen af Jordens befolkning lever allerede i byer, og inden 2050 vil det være seks af ti mennesker, der er bosat i byer. Det stiller store krav til forsyning af alt fra energi til vand og naturligvis mad. Derfor skal byen tænkes helt anderledes. Mere produktion skal være lokal, og byerne skal i højere grad være selvforsynende.

»I Danmark er det nok mere et spørgsmål om velvære og glæden ved at dyrke egne grøntsager – også selvom du bor i byen. Men mange steder i udlandet handler det om nød. Vi har set under krisen i Europa, hvordan urban farming i eksempelvis Portugal har vundet frem som et svar på den aktuelle økonomiske krise,« siger Trine Balskilde Stoltenborg, der dog peger på, at også i Danmark eksisterer der lommer af fattigdom, hvor byhaverne kan være et vigtigt bidrag til den daglige ernæring og økonomi.

»I Gjellerupplanen er der mange, der lever med en presset økonomi. Så i det tilfælde er der også tale om et økonomisk incitament til selv at dyrke afgrøder,« siger Trine Balskilde Stoltenborg, der peger på, at det dog først og fremmest er det sociale aspekt, der betyder noget for folk.

»Vi oplever, at det giver et stærkt socialt fællesskab,« siger Trine Balskilde Stoltenborg.

Mod en ny bevidsthed

For Landbrug & Fødevarer er der imidlertid også et vigtigt oplysende element i arbejdet med urban farming. Ligesom det også handler om, at lokal produktion er langt mindre miljøbelastende.

For selv om det kun er en meget lille brik i CO₂-regnskabet, er der en gevinst at hente. Man sparer f.eks. transporten af fødevarer ind til byerne. Men ifølge Trine Balskilde Stoltenborg er det endnu vigtigere, at byboerne får en idé om, hvordan fødevarer produceres.

»Byboerne skal også opleve glæden ved at dyrke deres egne grøntsager, og bybørn skal lære, at agurker og tomater ikke gror i supermarkedet, og at det ikke er naturligt, at vi spiser jordbær i december,« siger hun uden at lægge skjul på, at for landbruget som erhverv er byhaverne og de mange nye projekter også en mulighed for at øge interessen omkring den hjemlige fødevarerproduktion.

»Grunden til, at vi i Landbrug & Fødevarer går ind i det her – også med en forskning – er, at vi ønsker at udbrede kendskabet til landbrug. Skal der hveres landmænd i fremtiden, så er det her et godt redskab til at gøre yngre interesserede,« siger Trine Balskilde Stoltenborg.

Folkets by

For de mange, der engagerer sig i byhaverne er der også et vigtigt element af kontrol. Det handler også om at tage byen tilbage – om at søge indflydelse på lokalt plan og være med til at forme sine omgivelser. Det fortæller Rikke Villadsen, der dagligt bruger haven sammen med sin halvandetårige søn, Benny.

»Vi kommer her hver dag. Når jeg har fri, så vil jeg bare ud,« fortæller Rikke Villadsen, der mener, at ideen om, at det ikke kun er de officielle myndigheder, der sætter rammerne for lokalområdet, er vigtig.

»Min tilgang er, at det skal være sjovt. Egentlig ikke andet. Og jeg synes, at vi har et rigtig dejligt fællesskab her. Der er mange, der ved rigtig meget om dyrkning, men for os er det helt nyt. Så vi lærer noget ved at komme her.«

Det samme mener Niels Petersson. For ham drejer det sig også om at søge væk fra de faste former – at det ikke bliver tvang eller kommer til at minde om pligtarbejdet i den lokale andelsforening.

»Alt er baseret på frivillighed og drevet af lyst – ikke andet,« siger Niels Petersson.

Selvom både hønsehuset, det krystalformede drivhus, chiliplanterne og det lille skur, der fungerer som køkken, et kort øjeblik giver en fornemmelse af at være langt væk fra byens ræs og hverdag, brydes stilheden konstant.

Uden for havens hegn suser fire knægte i en udtjent Ford Fiesta med hvinende dæk tre omgange i rundkørslen inden de forsvinder ned mod Holmbladsgade.

Det er Amagerbro, hvor der er blevet en smule grønnere.

Prøv information gratis i 4 uger - helt uforpligtende. Du får både adgang til hele information.dk, den trykte avis og e-avisen. **Bestil her**

»

Byhaver

De byhaver, der de sidste 20 år er blevet etableret i Danmark, er inspireret af kolonihaver, amerikanske community gardens og 1970'ernes politiske havebevægelse

I 1994 kom den første byhave på Enghave Plads på Vesterbro. Kort efter kom tilsvarende initiativer på Nørrebro, bl.a. 'have på en nat'

I 1995 dannedes ByhaveNetværket, som yder hjælp til beboerbyhaver. Siden er bl.a. Ørestad Urbane haver, Prags Have og Dyrk Nørrebro skudt op

Kilde: Klima- og Energiministeriet: 'Dyrk din by – fællesbyhaver og frivillighed i byfornyelsen'

Anbefalinger

Anders Krog

Susan Goul

Michael Kongstad Nielsen